

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

10.10.2014

Kokous EFSA:n Advisory Forum
Paikka Venetsia, Italia
Aika 24.–25.9.2014
Osallistujat Matti Aho, Evira

Yhteenveto

Neuvoa-antavan foorumin (AF) 53. kokous pidettiin Venetsiassa, tämänhetkessä EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiossa. Kokouksessa vahvistettiin aiempia linjauksia EFSA:n ja jäsenvaltioiden tiiviimmästä yhteistyöstä mm. luomalla uudet rahoitusinstrumentit. Verkostoyhteistyö metodologian alueella sai mandaattinsa, mutta uuselintarvikkeiden ja perinteisten elintarvikkeiden arvioinnin verkoston perustaminen edellyttää vielä jatkotyötä. Epäselvyys tiedonvaihdosta koskien eri jäsenvaltioiden tulevia riskinarviointihankkeita jatkui. Saksa esitteli epidemiaselvitykseen kehittämänsä tietokoneavusteisen menetelmän ja tarjosi sitä eurooppalaiseen käyttöön. Suomi esitteli FinnPRO-mallin ja tarjosi sitä kiinnostuneille.

Kokouksen kulku

Uutena jäsenenä esiteltiin UK:n edustaja Penny Bramnell. NO:a edusti varalta Astrid Bjerkås. Esteen olivat ilmoittaneet PO ja TR. Viimeisessä kokouksessaan olivat DK:n Jörgen Schlundt ja EFSA:n Tor Bergman. Juliane Kleinerin työtä jatkava Tobin Robinson oli myös läsnä. Kokouksen puheenjohtajana toimi pääjohtaja Bernhard Url.

Italian edustajien tervehdykset

Venetsian aluehallinnon presidentti Clodovaldo Ruffato ja Italian terveystieteiden ministeriön Silvio Borrello esittivät isäntien tervehdyksen. Herrat suitsuttivat laadukkaan ja turvallisen ruuan merkitystä italialaiselle kulttuurille, alueiden elinvoimaisuuden merkitystä monipuoliselle ruokakulttuurille ja tulevaan Milanon EXPO2015 maailmannäyttelyyn valmistautumista.

Tieteellisen yhteistyön tiekartta

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli AF:n 52. kokouksen keskusteluiden perusteella muokatun asiakirjan. Tekstiin oli otettu mukaan mm. AF:n toiminnan arviointi, jäsenvaltioiden omien riskinarviointitavoitteiden olemassaolon myöntäminen ja kokemuksen jakaminen. Budjettia oli muokattu siten, että käytettävissä olevasta 10-11 M€:n summasta on nyt varattu 40 k€ asiantuntijoiden kouluttamiseen vuosille 2015 ja 2016 sekä 1 M€ vuodelle 2016 apurahoihin, joilla pyritään edistämään pariutumista (twinning). Jälkimmäisellä tarkoitetaan jäsenvaltioiden riskinarviointivirastojen keskinäisen yhteistyön hankkeita. Asiakirja ja sen muutokset toivotettiin tervetulleiksi. Keskustelua käytiin siitä, löytyisikö eriävien mielipiteiden välttämiseksi (how to avoid divergent opinions) joku positiivisempi ilmaus, kun riskinarviointi on pohjimmiltaan tarkoitus tuottaa tieteellisellä metodilla, johon elimellisesti liittyy argumentointi. DK nosti esiin kysymyksen siitä, että onko Euroopassa syytä tyytyä nykyiseen turvallisuustasoon vai pitäisikö pyrkiä parempaan (viitaten DK:n tuoreisiin listeria- ja salmonellaepidemioihin). FI halusi liittää jäsenvaltioiden yhteistyöhön eri riskinarviointihankkeiden suunnittelun ja raportoinnin ennakkokommentoinnin.

Ulkoistamisen työkalut – apurahat ja sopimukset

EFSA:n Sosanna Tasiou esitteli ulkoistamistyökalujen käytön laillista pohjaa sekä niihin liittyviä sääntöjä. Alue on tarkkaan säädelty. Keskustelussa pohdittiin tulosten avoimuutta tapauksissa, jossa mukana on kolmas osapuoli. FI kysyi tulosten evaluoinnista. EFSA:n Stef Bronzwaer todisteli,

että järjestelmää on vastikään arvioitu ja luvassa on myös apurahojen ja sopimusten tuottamien tulosten arviointijärjestelmä.

Teemoihin perustuvien apurahojen järjestelmän käynnistys

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli uutta rahoitusmallia. Kyse on siis kahden tai useamman jäsenmaan Artikla 36 mukaisen laitoksen muodostamasta konsortiosta, jonka hankkeelle voidaan myöntää 50 %:n osarahoitus. Hankkeiden kesto on pitkä (6 kk). Maksimirahoitusosuus on 0,5 M€. Teemat vaihtuvat vuosittain. Alustavia teemoja on pohdittu riskinarvioinnin kapasiteetin kasvattamisesta tiedonkeruuseen saakka. Käynnistystä on suunniteltu vuoden 2014 loppuun.

Hanke toivotettiin tervetulleeksi. Työn teettäminen aliurakointina on otettu huomioon, mutta koko hanketta ei voi teettää sopimusosapuolten ulkopuolella. EFSAa kysyttiin myös osapuoleksi tutkimuskonsortioihin. Tämä todettiin mahdottomaksi, koska EFSA on tässä rahoittaja.

Raportti Uudessa Seelannissa järjestetystä tieteellistä neuvontaa koskeneesta konferenssista

EFSA:n Hubert Deluyker kertoi puhelimitse konferenssin aiheista ja keskusteluista. Eniten esillä oli ollut anglosaksinen malli, jossa hallituksella on erillinen tiede-neuvonantaja. Deluyker viittasi mm. Kari Raivion selvitykseen, jossa oli päädytty ehdottamaan samaa. AF:n keskustelussa pohdittiin tulevan komission tiede-neuvonantajan mahdollista roolia, epäiltiin, että tehtävä voi kadota kokonaan. Deluyker piti tervetulleena, että EFSA on kutsuttu myös seuraavaan vastaavaan konferenssiin.

Focal Point -toiminnan uusi rahoitusmalli

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli uutta järjestelmää, jolla rahoitetaan Focal Point -toimintaa. Uutta on se, että rahoitusta on hieman lisätty ja se, että rahoitus myönnetään nyt hakemuksesta apurahana. Keskustelussa todettiin Focal Point -toiminnan tehtävien kasvu, mutta myös se, että isäntäorganisaation odotetaan osallistuvan kuluihin.

Artikla 30 mukainen eriävien näkemysten sovittelu

EFSA:n Juliane Kleiner esitteli juridisluonteista ohjetta, jonka pitäisi auttaa eriävien mielipiteiden sovittelussa. Esimerkkeinä erimielisyysalueista Kleiner nosti esiin perkloraatin ja T2-HT2 mykotoksiinit. Keskustelussa ohje toivotettiin tervetulleeksi, mutta samalla todettiin, että riskinarvioinnin luonne tieteellisenä toimintana edellyttää erilaisten näkemysten esittämistä ja perustelua. Eriävien mielipiteiden välttämisen sijaan toivottiin positiivisempaa ilmaisua. SE nosti esiin, että menettelyohje ei vielä opasta, kuinka näkemyksiä sovitetaan EU:n itsensä eri instituutioiden välillä. Tässä tarkoitettiin EFSA:n ja EU:n ympäristöviraston keskinäistä ohipuhumista bisfenoli A -arvioinnissa.

Asiakirjasta luvattiin uudistettu versio AF:n joulukuun 54. kokoukseen.

EFSA:n tiedekomitean esittely

Tiedekomitean puheenjohtaja Tony Hardy esitteli komitean ja uhkaavien riskien yksikön (Emerging Risks Unit) toimintaa. Komitean pääasiallinen työkalu on ohjeistus, jolla pyritään yhdentämään eri paneelien riskinarviointityötä erityisesti metodien osalta. Seuraavia ohjeita on odotettavissa epävarmuuden arvioinnista (2015), todistusaineiston painotuksesta (2016) ja biologisesta merkityksellisyydestä (2016). Tiedekomitea odottaa, että ohjeet olisivat hyödyksi myös kansallisissa riskinarvioinneissa. Keskustelussa tiedekomitean ohjeistusta kiiteltiin, esitettiin myös toivomuksia seuraavasta vaiheesta eli pidemmälle menevistä ohjeidenmukaisen toiminnan oppaista (SOP). Ohjeistuksen nähtiin helpottavan kansallisten riskinarviointielinten yhteistyötä ja resurssien parempaa hyödyntämistä työtä jakamalla.

Toksikologian uudet menetelmät

DE:n Andreas Hensel esitelmöi aiheesta. Elintarvike- ja kasvimyrkkytoksikologia on vain yksi toksikologian alue. Eri konseptit ja eri loppupisteet tuottavat kovin erilaisia näkökulmia. Käytössä olevista 100.000 – 300.000 kemikaalista pystytään arvioimaan nyky menetelmin vuosittain vain noin 2.500. Kaikki toimijat eivät pysty esittämään tai halua esittää aineistoa, jonka perusteella toksikologinen arviointi voitaisiin tehdä luotettavasti. Apuun voisi tulla uudenlainen systeemibiologinen lähestymistapa, jossa yhdistetään solutason tapahtumat (fenomenon) suuren läpimenokyvyn seulontaan (omics). Jos oikein ymmärsin, kyse on laitteistosta, joka seuloo soluviljelmiin kohdistuneiden vaikutusten perusteella eri aineita vaarallisiin ja vähemmän vaarallisiin pohtimatta etukäteen mikä nimenomainen aine vaikutuksen aiheuttaa. Henselin mukaan jatkotyön haasteena on haitallisen vaikutuksen kriteerien asettaminen, menetelmän validointi ja toistettavuus eli suurin piirtein kaikki on auki.

Keskustelussa todettiin, että ala on nopeasti kehittyvä ja siksi voi olla vaikeaa asettaa tässä vaiheessa eri menetelmiä toistensa edelle. Asian käsittely EFSA:n metodeja tarkastelevassa verkostossa voisi olla hyödyllistä.

Metodeja käsittelevän verkoston asettamiskirja

EFSA:n Tobin Robinson esitteli AF:n aiempien kokousten keskusteluiden perusteella muokatun uuden version verkoston asettamiskirjaksi. Uusi idea on kutsua tapaamisiin kunkin metodialan spesialisteja, eikä yrittää kattaa koko metodialuetta yksin voimin. Ilmassa oli pientä epävarmuutta, mutta esitys hyväksyttiin nurinoiden (ES, FR) kera. Better Training for Safer Food –koulutusohjelmaan toivottiin asiaa käsittelevää aihetta.

Uuselintarvikkeiden ja perinteisten elintarvikkeiden arviointia käsittelevän verkoston asettamiskirja

EFSA:n Juliane Kleiner esitteli ehdotuksen. Ehdotus toivotettiin tervetulleeksi, mutta ehkä ennenaikaiseksi. Keskustelussa tuotiin esiin, että on tarpeen olla yhteydessä kolmansien maiden elintarvikevalvontaviranomaisiin ja/tai riskinarviointiviranomaisiin, kun ryhdytään arvioimaan sitä, mikä on ollut perinteisessä käytössä kolmansissa maissa ennen 1997 (tulevan uuselintarvikeasetuksen arviointitehtävä jäsenvaltioille ja erimielisyyden sattuessa myös EFSA:lle). Asiaan palataan AF:n joulukuun 54. kokouksessa.

Horisontti 2020 -tutkimusohjelma

EFSA:n Tobin Robinson ja Jeffrey Moon esittelivät ohjelman rakennetta ja EFSA:n vuosittaisen ideointikonsultaation tulosten yhteensopivuutta em. rakenteeseen. Vuonna 2013 vastaavassa konsultaatiossa oli päädytty 56 aihe-ehdotukseen, jotka on viestitty komission tutkimus- ja innovaatiopääosastolle. Vuoden 2014 konsultaatiossa seuloitut aihe-ehdotukset käsitellään vielä tiedekomiteassa, jonka jälkeen ne toimitetaan ennen vuoden loppua tutkimusasioista vastaaville eri pääosastoille.

Asiaa on myllytetty niin perusteellisesti, että se ei herättänyt enää mitään intohimoja AF:ssä.

Kasvialkuperää olevien tuotteiden haitallisten vaikutusten seuranta Italiassa

IT esitteli järjestelmäänsä, joka muistutti läheisesti FR:n vastaavaa.

EFSA:n viestintäaktiviteetin esittely

EFSA:n Alessia Vecchio esitteli viestinnän tavoitteita: luottamusta, kestävyyttä ja tarkoitukseensa sopivuutta. Uusi linjaus näkyy ehkä selvimmin ei-asiantuntijoille tarkoitettujen infograafien tuottamisessa. Keskustelussa perättiin arviota viestinnän tuloksellisuudesta. DE huolehti myös Wikipedian päivityksistä.

Matrix-hanke

EFSA:n Tor Bergman esitteli uutta hanketta, jolla pyritään luomaan tietojärjestelmä, jonka avulla säädeltyjä tuotteita koskeva aineisto toimitetaan EFSA:n sähköisessä muodossa. Hanke on suuri ja sitä koskevat hankintapäätökset tehdään keväällä 2015. Keskustelussa perättiin kriteereitä hankkeen jatkamispäätökselle.

Keskustelua jäsenvaltioiden riskinarviointihankkeista

EFSA on kerännyt tiedostoa eri jäsenvaltioissa käynnisteillä olevista tai suunnitelluista riskinarviointihankkeista (FI on mukana alusta alkaen). Lista on täydentynyt, mutta monen jäsenvaltion kontribuutio vielä puuttuu. Keskustelussa tuotiin esille uusia hankkeita (AT: lyijy/kadmium, arseeni, tiedonkeruu elohopeasta; SE: riskien vertailu, kromi, mikroravinteet, terveysväitteet, margin of exposure), mutta kysymyksiä kerättävän listauksen aikajänteestä ja hanketyypeistä esitettiin. Vaikutti siltä, että monessa jäsenvaltiossa on vaikea tehdä yhteenvetoa monien toimijoiden hankkeista ja erotella tieteellisen tutkimuksen hankkeita riskinarviointihankkeista.

EFSA:n uusi ekstranet

EFSA:n Jeffrey Moon kertoi, että ScienceNet vaihdetaan lokakuussa 2014 uuteen OpenText-järjestelmään.

Kontaminanttipaneelin esittely

Kontaminanttipaneelin puheenjohtaja Diane Benford esitteli paneelin laajaa työsarkaa perusteellisesti. Keskustelussa nousi esille tasapaino rehu- ja elintarvikearviointien välillä, toistaiseksi kevyt yhteys Euroopan kemikaalivirastoon, kansainvälinen yhteistyö Codex Alimentarius komission tasolla sekä odotukset akryyliamidia koskevasta mielipiteestä. Keskustelussa todettiin, että tärkeiltä alueilta puuttuu edelleen pohjadataa sekä käytön että pitoisuuksien puolelta (herkät populaatiot, rajatuilla alueilla käytetyt tuotteet). DE totesi toksikologisista menetelmistä käytyyn keskusteluun viitaten, että ympäristössä (kuten painomusteissa) ja elintarvikkeissa on koko joukko kemikaaleja, jotka ovat vielä arvioimatta eli suuntaamattoman analysoinnin (non-targeted analysis) ongelma on ratkaistava.

AF:n työskentelytapa

EFSA:n Stef Bronzwaerin johdolla heräteltiin kysymyksiä AF:n työn tehostamisesta, kun paikalla on kerrassaan 37 osallistujaa. Lähetekeskustelussa toivottiin kokouksiin mm. ryhmätyöskentelyä, mutta melko pian keskustelu siirtyi käsittelemään Focal Point- ja viestintäasiantuntijoiden ryhmien työn ja AF:n työn synkronointia.

DE:n tietokoneavusteinen järjestelmä epidemiaselvitykseen

DE:n Andreas Hensel kertoi, että BfR on kehittänyt avoimeen lähdekoodiin perustuen järjestelmän, jolla analyysi- ja paikkatietoa yhdistämällä voidaan selvittää eri epidemioiden lähteitä, jos oikein ymmärsin, source attribution –ajattelua hyödyntäen. Lähtökohtana oli ollut neuvottomuus itu-EHEC-epidemian kanssa. Järjestelmä sopii erityyppisten epidemioiden spatiaalis-temporaaliseen analysointiin. BfR järjestää työpajan ohjelman esittelyä varten. Ohjelmaa tullaan tarjoamaan EFSA:n ja jäsenvaltioiden asiantuntijoiden käyttöön myöhemmin ensi vuonna. Esittely otettiin kiitollisena vastaan.

Muut asiat

EFSA:n Juliane Kleiner esitteli asiakirjan, johon oli kerätty saatujen kommenttien perusteella vuodelle 2015 tarkoitettuja hankkeita rahoitettavaksi EFSA:n apurahoilla ja sopimuksilla. Asiakirjaan oltiin yleisesti tyytyväisiä.

PO kertoi koululaisille suunnatusta viestintähankkeesta, jolla pyrittiin parantamaan hygienia-osaamista.

EFSA:n Juliane Kleiner kertoi EFSA:n suunnitelmista liittyen Milanon EXPO2015 maailmannäyttelyyn 14.–16.10.2015. Tiedekongressin esitelmöitsijälista on melko valmis, mutta vielä voi esittää puhujia. Eri oheistapahtumien kirjo on suuri.

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli lyhyesti EFSA:n osuutta EU:n naapurisuusohjelmassa. Ohjelman piiriin kuuluu 15 valtiota. Venäjän puuttuminen johtuu siitä, että se ei kuulu yleisen naapurisuusohjelman piiriin. EFSA:n ja eri jäsenvaltioiden hankkeiden koordinoinnissa tuntuu olevan vielä työtä.

DE:n Anders Hensel kertoi BfR:n tulevista seminaareista. Osa seminaareista on englanninkielisiä ja niitä pääsee seuraamaan internetin välityksellä. Mahdollisuutta osallistua keskusteluihin esimerkiksi Twitterin välityksellä harkitaan.

FI esitteli FinnPRIO-hankkeen, tarjosi mallia myös muiden jäsenvaltioiden käytettäväksi ja toivoi, että viesti välittyy kasvinterveysasiantuntijoille.

Komission Jeannie Vergnettes kertoi REFIT-hankkeesta, jossa tarkastellaan voimassa olevan lain-säädännön tarkoituksenmukaisuutta. Myös EFSA:n peruslaki eli yleinen elintarvikeasetus 178/2002 on tarkastelun alla.

DK:n Jörgen Schlundt kertoi maansa listeria- ja MRSA-kohusta. EFSA:n Martha Hugas totesi EFSA:n antaneen mielipiteen MRSA-riskistä, jossa arvioitiin, että leviäminen elintarvikkeiden välityksellä on vähäistä. Hän totesi, että mielipidettä on syytä tarkastella aika ajoin uudelleen.

JAKELU   Eviran jory, K. Savela, K-M. Siekkinen
                  J. Husu-Kallio, R. Heinonen/MMM